

Vergaderjaar 1986–1987

19395

Het comptabele bestel, de administratie en de financiële informatievoorziening in de rijksdienst

Nr. 14

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 juli 1987

Het beheer van de overheidsfinanciën staat momenteel terecht in het middelpunt van de belangstelling. Vanaf medio 1985 hebben de Tweede Kamer en de regering regelmatig met elkaar van gedachten gewisseld over het comptabele bestel. Vorig jaar heeft de regering aanpassingen van de administratieve organisatie bij de ministeries en van de financiële informatievoorziening aangekondigd. Daarnaast is de Tweede Kamer op de hoogte gesteld van maatregelen die de regering neemt ter verbetering van de accountantscontrole. Bij het regeerakkoord is afgesproken dat in de huidige kabinetsperiode forse voortgang zal worden geboekt met de verbeteringen van het comptabele bestel. Eind vorig jaar heeft de Tweede Kamer de regering verzocht een totaalplan van aanpak voor deze veranderingen met een termijnstelling van de beoogde maatregelen aan de Kamer te doen toekomen (motie-Melkert). Met deze brief geef ik uitvoering aan dat verzoek.

1. Algemeen

Tijdens de uitgebreide commissievergadering (u.c.v.) van de Commissie voor de Rijksuitgaven en de vaste Commissie voor Financiën op 3 november 1986 over de accountantcontrole en het comptabele bestel, is uitvoerig ingegaan op mijn brief van 4 februari 1986 over het comptabele bestel (Tweede Kamer, vergaderjaar 1985–1986, 19 395, nr. 1). In die brief zijn – mede in reactie op een motie inzake de verbetering van de administratieve organisatie in de rijksdienst (Tweede Kamer, vergaderjaar 1985–1986, 19 045, nr. 6) – de regeringsvoornemens tot verbeteringen op het vlak van de administratieve organisatie uiteengezet.

In het bijzonder is in de brief van 4 februari 1986 ingegaan op invoering van een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie en het wegwerken van de achterstanden bij de indiening van suppletore begrotingen en bij de controle van de rekeningen, ten einde in 1988 een versnelling van de verantwoordingsprocedure te bereiken met betrekking tot de begroting 1987. Tevens werd in die brief ingegaan op verbetering van de financiële informatievoorziening in de rijksdienst. Na genoemde u.c.v. heb ik met

mijn brief van 27 februari 1987 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, 19395, nr. 11) de Kamer op de hoogte gesteld van de maatregelen op het gebied van de accountantscontrole in de rijksdienst.

De regering beoogt de verbetering van de administratieve organisatie van de ministeries, waaronder de invoering van de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie uiterlijk in 1990 te bereiken. Het beleid is erop gericht uiterlijk over dat jaar de departementale rekeningen en verantwoordingen van een (goedkeurende) accountantsverklaring te voorzien. Om dit doel te bereiken heeft de regering besloten de aanvullende post comptabel bestel te verbreden en voor de gehele periode 1987 tot en met 1990 met ruim 140 mln. te verhogen. Daarnaast zullen ook de departementen de nodige financiële middelen moeten vrijmaken om de verbeteringen van het comptabele bestel uiterlijk in 1990 te realiseren. Het uiteindelijke doel is in de komende jaren via een beter begrotingsbeheer de beheersing van de begroting te verbeteren.

De activiteiten die verricht moeten worden om de gestelde doeleinden binnen deze termijn te bereiken, zijn onderscheiden in gemeenschappelijke activiteiten, waarop ik in paragraaf 4 zal ingaan en in specifieke departementale activiteiten die in paragraaf 5 aan de orde komen. Daarna volgen in paragraaf 6 de financiële consequenties. Het geheel overziende gaat het om een scala van activiteiten die, afhankelijk van de situatie, per departement, maar ook veelal binnen een departement, verschillend zijn. In deze brief presenteert de regering het plan van aanpak om de gewenste situatie te bereiken. Het gaat er daarbij om dat de tekortkomingen zo spoedig mogelijk worden opgeheven. De regering heeft niet de intentie gehad met het onderhavige plan van aanpak een blauwdruk van de ideale situatie (per departement) te beschrijven.

2. De doeleinden van het plan van aanpak

In mijn brieven van 2 september 1985 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1984–1985, 18918, nr. 38) en 4 februari 1986 die ik over het comptabele bestel aan de Tweede Kamer heb gezonden, heb ik er op gewezen dat de onderhavige materie complex van aard is. Taken, organisatie, inrichting van de administratie, regelgeving, automatisering en controle hangen nauw met elkaar samen. Voor het welslagen van de operatie op het terrein van het comptabele bestel is het naar het oordeel van de regering van groot belang dat een geïntegreerde aanpak van de problemen wordt gevolgd. In deze brief wordt de accountantscontrole dan ook expliciet tot het comptabele bestel gerekend. Voor een adequate accountantscontrole bij de ministeries zijn niet alleen maatregelen op het vlak van de accountantscontrole zelf, maar met name ook maatregelen ter verbetering en beschrijving van de administratieve organisatie bij de ministeries noodzakelijk.

De regering onderscheidt bij de verbeteringen van het comptabele bestel een viertal doeleinden:

- het tot stand brengen van een administratieve organisatie bij de ministeries die een ordelijke begrotingsvoorbereiding en een rechtmatige en doelmatige begrotingsuitvoering mogelijk maakt, die compleet en duidelijk omschreven is en waarin, mede ten behoeve van de beheersing van de uitgaven, de verplichtingen- en kassfeer geïntegreerd zijn ondergebracht;
- het bereiken van een zodanige accountantscontrole bij de ministeries dat de gehele administratie daaraan onderworpen wordt en dat de rekeningen en verantwoordingen voorzien worden van een (goedkeurende) accountantsverklaring;
- het bewerkstellingen van een zodanige financiële informatievoorziening tussen de verschillende ministeries en het Ministerie van Financiën en tussen de regering en het parlement dat een snelle en efficiënte informatieverstrekking over begrotingsvoorbereiding, -uitvoering en -verantwoording plaatsvindt;

– het zodanig wijzigen van de inrichting en presentatie van ontwerp-begrotingen, suppletore begrotingen, budgettaire nota's en rekeningen dat het parlement beter in staat gesteld wordt het budget- en autorisatierecht uit te oefenen.

In deze opsomming van doeleinden zijn niet opgenomen de benodigde wijzigingen van de Comptabiliteitswet- en regelgeving. Deze vormen immers geen doel op zich zelf; ze vormen slechts een voorwaarde om de beoogde doeleinden te realiseren.

3. Samenhang en verantwoordelijkheden

De administratieve organisatie betreft het gehele complex van organisatorische maatregelen binnen een departement dat direct of indirect betrekking heeft op de goede werking van de administratie, de financieel-administratieve systemen en op de rechtmatigheid en doelmatigheid van het (financiële) beheer. De activiteiten die nodig zijn om tot een beter begrotingsbeheer te komen, laten over de gehele rijksdienst een grote mate van diversiteit zien. Die diversiteit vloeit voort uit de vaak essentiële en blijvende verschillen in startpositie van de departementen. Essentiële en daardoor vaak blijvende verschillen zijn bij voorbeeld gelegen in de aard van de uitgaven van een departement – salarisbetalingen, overdrachten, investeringen etc. –, in de wijze van organisatie van een departement – bij voorbeeld de mate van decentralisatie – en uiteraard in de omvang van een departement. Al dergelijke factoren bepalen ook de beoogde eindsituatie.

Binnen elk departement zal de situatie beoordeeld moeten worden en zal ook aangegeven moeten worden hoe de geïntegreerde verplichtingenkasadministratie ingevoerd wordt. Bij het ene departement zal dit ingrijpender gevolgen hebben dan bij de andere. Invoering van een verplichtingenkasadministratie betekent soms – veelal waar sprake is van decentralisatie van financiële functies binnen de departementen – wijzigingen van administraties bij beleidsdirecties. Die veranderingen, waarbij automatisering in het algemeen noodzakelijk is, moeten per departement vastgesteld worden. Per departement moeten dan ook koppelingen tot stand gebracht worden tussen de te wijzigen basisadministraties bij de beleidsdirecties en de hoofdadministratie bij de centrale directie Financieel-Economische Zaken van een ministerie. De hoofdadministratie die gegevens op geaggregeerd niveau bevat en waar ook de gegevens over de begrotingsuitvoering ten behoeve van de Minister van Financiën afkomstig zijn, zal op zichzelf vaak ook weer aangepast moeten worden.

De verschillende managementniveaus binnen een ministerie zullen met het oog op te nemen beslissingen de juiste informatie aan de administratie moeten ontlenu. Daartoe zullen waar nodig en afhankelijk van de departementale situatie taken van dienstonderdelen aangepast moeten worden en zullen informatiestromen gewijzigd behoren te worden. Ook voor de verbetering van de informatievoorziening aan het parlement over de begrotingsuitvoering zullen bij een ministerie organisatorische veranderingen nodig zijn waarbij veelal gebruik gemaakt zal worden van automatisering. Waar het tot stand brengen van suppletore begrotingen thans vaak een afgeleid proces is, namelijk afgeleid van het besluitvormingsproces, zullen in de nabije toekomst deze processen direct aan elkaar gekoppeld dienen te worden.

Ook de verbetering van de departementale accountantscontrole die naar het oordeel van de regering een essentiële departementale functie is¹, wordt in sterke mate bepaald door de departementale situatie. De algemene lijn is dat de controle zich zoveel mogelijk richt op het functioneren van de administratieve systemen in plaats van op een post-voorpost-controle. Om dit mogelijk te maken is echter in veel gevallen een

¹ Dit standpunt, dat ik in mijn brief van 27 februari 1987 nog eens heb bevestigd, spoort met variant A in het rapport van de werkgroep Peschar I waartoe de ambtelijke meerderheid van die werkgroep had geadviseerd. In het mondelinge overleg dat ik op 25 maart jl. met de Commissie voor de Rijksuitgaven had, heb ik abusievelijk niet vermeld dat dit de ambtelijke meerderheid betrof, hetgeen ik hierbij recht zet.

betere administratieve organisatie met waarborgen voor de interne controle noodzakelijk. Daarbij is tevens een beschrijving van de administratieve organisatie noodzakelijk zodat ook relatief snel is vast te stellen of de beschreven werkwijze in de praktijk wordt gevolgd.

Sommige departementen zijn al ver gevorderd wat betreft de administratieve organisatie en/of accountantscontrole. Andere departementen beginnen met een relatief schone lei, althans gerelateerd aan de gewenste eindsituatie van bij voorbeeld een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie. Naar het oordeel van de regering is uniformiteit van aanpak over alle departementen dan ook een ongewenste en onmogelijke zaak. Conform de Comptabiliteitswet 1976 (CW'76) berust de primaire verantwoordelijkheid voor een toereikende administratieve organisatie en voor de controle bij de departementen bij de afzonderlijke bewindslieden. Dat betekent dat elk departement zelf primair verantwoordelijk is voor de opzet en de inrichting van de eigen administratie en de automatisering daarvan. Juist door de diversiteit te erkennen wordt het mogelijk dat overal met specifieke omstandigheden rekening wordt gehouden.

Het welbewust niet nastreven van uniformiteit in de aanpak op de vakdepartementen betekent niet, dat de totale aanpak van de administratieve organisatie en de accountantscontrole niet moet worden gecoördineerd. Coördinatie en dwingende uniformiteit zijn twee volstrekt verschillende begrippen. Coördinatie vindt wel degelijk plaats, vanuit het Ministerie van Financiën, via een aantal reguliere overlegorganen waarin alle departementen vertegenwoordigd zijn. De rol van de Minister van Financiën is in tal van opzichten richtinggevend, coördinerend en voorwaardenscheppend. Zowel om financiële redenen als ter bewaking van de algemeen geformuleerde doeleinden van het comptabele bestel, volgt de Minister van Financiën de voortgang bij de departementen en beoordeelt hij de ontwikkelingen. Daarnaast vervult de Minister van Financiën een voortrekkersrol bij de gemeenschappelijke activiteiten zoals de aanpassing van de wet- en regelgeving, de wijzigingen inzake de begrotingspresentatie, het verbeteren van de interdepartementale informatievoorziening en het algemene controlebeleid.

Voor de departementale ontwikkelingen op het terrein van het comptabele bestel betekent deze aanpak dat een zware verantwoordelijkheid rust op het departementale management – zowel politiek als ambtelijk – om de operatie comptabel bestel tot een goed einde te brengen. De complexiteit en de samenhang van de maatregelen gebiedt dat binnen een ministerie alle managementniveaus zich verantwoordelijk voelen voor de verbetering van de administratieve organisatie. Wat de accountantscontrole betreft is dit onder meer tot uitdrukking gebracht in de instelling van een gestructureerd overleg tussen het departementale management en de accountantsdienst, het zogeheten audit-committee. Dit overleg dient er onder meer toe dat consequenties worden verbonden aan de bevindingen van de departementale accountantsdienst.

4. Gemeenschappelijke activiteiten

Hoewel het zwaartepunt van de concrete werkzaamheden voor de gewenste veranderingen in het comptabele bestel bij de individuele departementen in de sfeer van de administratieve organisatie en accountantscontrole ligt, vindt ook een aantal activiteiten plaats waarvan, zoals gezegd, de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij de Minister van Financiën berust. Een samenvattend overzicht van deze activiteiten met een bijbehorend tijdschema is opgenomen in bijlage 1.

Begrotingspresentatie

Wat de eerdergenoemde doeleinden betreft, wordt de verandering van de begrotingspresentatie door het Ministerie van Financiën – in samen-

werking overigens met de vakdepartementen – voorbereid. Zoals is vermeld in het interim-rapport van de Interdepartementale Werkgroep Comptabiliteitswet 1976 (IWHCW) dat is gevoegd bij de brief van 4 februari 1986, dient de indeling van de begroting helder te zijn en mede daardoor een bestuurlijk hulpmiddel te zijn voor een goede besluitvorming over het te voeren beleid, voor de beheersing van de overheidsuitgaven, voor een goede uitvoering van de eenmaal vastgestelde beleidsvoornemens en voor een rechtmatig en doelmatig beheer van de voor deze uitvoering noodzakelijke middelen. Het is de bedoeling dat tegen deze achtergrond de indeling van de begroting naar organisatie-onderdelen wordt vervangen door een indeling naar beleidsterreinen. Daarnaast wordt ook de structuur van de begroting en de nummeringssystematiek van de artikelen aangepast. Wat de memorie van toelichting betreft zal de artikelsgewijze toelichting worden uitgebreid. Deze veranderingen worden voorbereid door de interdepartementale subwerkgroep Administratie en Informatievoorziening die onder de IWHCW ressorteert. De werkgroep betreft bij deze werkzaamheden tevens het Rapport Onderzoek van de organisatie en de werkwijze der Kamer (Tweede Kamer, vergaderjaar 1985–1986, 19 336, nrs. 1 en 2) en de Evaluatie feitenonderzoek rijksbegroting voor het jaar 1987 van de Commissie voor de Rijksuitgaven (Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, 19 906, nr. 1). De regering zal het komende najaar een voorstel voor een andere presentatie van de begrotingen aan de Kamer voorleggen. Daarbij zal in het najaar bezien worden of de beoogde wijzigingen reeds met ingang van de begroting 1989 zijn in te voeren. Ik merk daarbij op dat, nadat in overleg tussen parlement en regering de betrokken inrichting van de begroting is vastgesteld, de rijksbegrotingsvoorschriften dienovereenkomstig zullen worden aangepast.

Comptabele wet- en regelgeving

Van de Comptabiliteitswet en van de daarop gebaseerde regelingen zal een positieve impuls uit dienen te gaan met het oog op de in 1990 te bereiken situatie. Belemmeringen in de wet- en regelgeving om de veranderingen te bewerkstelligen zullen weggenomen dienen te worden.

Ik wijs erop dat de positie van de departementale accountantsdiensten in de tweede wijziging van de CW'76 is opgenomen. Deze wijziging heeft inmiddels het Staatsblad bereikt (Stb. 1986, 605). De verdere uitwerking van de taak van de departementale accountantsdienst («Besluit taak departementale accountantsdienst») in een algemene maatregel van bestuur (AMvB) is bijna gereed. Het besluit is inmiddels na advies van de Raad van State door de Koningin bekrachtigd en zal na contrasignering door de Minister van Justitie spoedig in het Staatsblad worden gepubliceerd en in werking treden. De op deze AMvB steunende «Regeling Interdepartementaal Overlegorgaan Departementale Accountantsdiensten (IODAD)» zal ingevoerd worden op het moment dat de AMvB formeel van kracht wordt.

Met het oog op de versnelling van de verantwoordingsprocedure en het wegnemen van mogelijke belemmeringen in de CW'76 voor de invoering van de verplichtingen-kasadministratie is met voorrang een wijziging van de CW'76 bij het parlement ingediend (derde wijziging van de CW'76; Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, 19 766).

De overige wijzigingen van de CW'76 waarover in de brief van 4 februari 1986 is gesproken zullen, als zogeheten vierde wijziging, naar verwachting in 1987 na advisering door de Algemene Rekenkamer door de ministerraad worden behandeld waarna deze aan de Raad van State worden voorgelegd. Het hoofdstuk over de Algemene Rekenkamer in de CW'76 zal naar verwachting in 1988 worden gewijzigd en aan de Tweede Kamer worden voorgelegd (vijfde wijziging CW'76).

De regelingen die op de te wijzigen CW'76 zijn gebaseerd, zullen volgens de huidige inzichten eind 1988 gereed zijn. Dit betreft met name

de aanpassing van de rijksbegrotingsvoorschriften en de aanpassing van de Beschikking Administratie Centrale Afdeling Financieel-Economische Zaken (CAFEZ) waarin zijn opgenomen de algemene eisen die aan de administraties bij de ministeries worden gesteld alsmede de aan het Ministerie van Financiën te verstrekken gegevens over de begrotingsuitvoering. Mede onder invloed van het feitenonderzoek krijgt de wijziging van de begrotingsindeling die in de rijksbegrotingsvoorschriften is opgenomen, prioriteit. De wijziging van de Verrekenregeling die in de brief van 4 februari 1986 is aangekondigd, is inmiddels gerealiseerd, zodat uit dien hoofde geen belemmering meer bestaat voor de versnelling van de verantwoordingsprocedure.

Informatievoorziening

In het comptabele bestel is de informatievoorziening in de rijksdienst, waaronder automatisering, eveneens van belang. Zoals ik in mijn brief van 4 februari 1986 heb aangegeven is het gewenst voor de rijksoverheid een handboek inzake financiële informatie en administratie te introduceren. Via een bundeling en systematisering van de comptabele regelgeving zal dit handboek tot stand komen. De nadruk ligt echter eerst op de aanpassing van de bovengenoemde regelgeving.

Wat de automatisering betreft zijn in de afgelopen jaren bij het Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting op mijn ministerie belangrijke vorderingen gemaakt. Met gebruikmaking van flexibele programmatuur zijn en worden bestaande processen geautomatiseerd. In dit verband kunnen genoemd worden het systeem waarmee de Inspectie der Rijksfinanciën de begrotingsuitvoering per begrotingsartikel of per groep van kleinere begrotingsartikelen bijhoudt en dat onder meer gebruikt wordt voor de vervaardiging van de budgettaire nota's, het systeem met de formele begrotingswijzigingen, het systeem waarin de stand van de verantwoording wordt bijgehouden en het systeem voor de berekening van de loon- en prijsbijstelling. Met nog andere systemen vormen deze te zamen het Rijksbegroting Informatie Systeem (RIS). Bij de opzet van dit systeem is er uitdrukkelijk voor gekozen dat via prototyping bestaande processen geautomatiseerd worden. Op deze wijze wordt het denken over en het handelen met geautomatiseerde hulpmiddelen geïncorporeerd in de lopende activiteiten. Zo ontstaan ook uitbreidingen.

In de sfeer van de gegevensuitwisseling tussen de vakministeries en het Ministerie van Financiën is besloten dat de ministeries de gegevens in geautomatiseerde vorm (tape, diskette) gaan aanleveren. Met deze wijze van gegevensoverdracht is in 1987 een begin gemaakt.

In de komende jaren zullen deze ontwikkelingen worden voortgezet. Het Ministerie van Financiën heeft in het perspectief van de invoering van de verplichtingen-kasadministratie de maandelijkse informatiebehoefte over de begrotingsuitvoering onlangs opnieuw vastgesteld. De hoofdadministratie van een ministerie die bij de centrale directie Financieel-Economische Zaken aanwezig is, zal deze informatie dienen op te leveren.

Het ligt in de bedoeling dat alle ministeries de betrokken maandelijkse gegevens op gestandaardiseerde en geautomatiseerde wijze verstrekken. Bij deze gegevensuitwisseling zal bij wijzigingen van begrotingsbedragen die tussen een vakministerie en het Ministerie van Financiën worden afgesproken, aangegeven worden in welke budgettaire nota en suppletore wet deze mutaties opgenomen zullen worden. Ook de zogenaamde verticale toelichting die voor het eerst in de Miljoenennota 1988 wordt gepresenteerd zal langs geautomatiseerde weg worden geproduceerd. Deze ontwikkelingen betekenen voor het Ministerie van Financiën dat aanpassingen en op een aantal punten een vernieuwing van het RIS nodig zijn, waarbij een volgende fase van automatisering wordt ingezet. Activiteiten die thans nog handmatig geschieden, zoals het verrichten van bepaalde controles van de door de departementen aangeleverde gegevens, zullen dan via de computer worden verricht.

Automatisering kan tevens een bijdrage leveren aan de versnelling van de verantwoordingsprocedure, met name waar het een snellere indiening van suppletore begrotingen betreft. Daarnaast moge uit het bovenstaande duidelijk zijn dat met automatisering niet volstaan kan worden. Ook de organisatie zelf zal soms aangepast moeten worden. Om de beoogde versnelling te bereiken is voorts een voorwaarde dat de achterstanden bij de indiening van suppletore begrotingen tot en met 1986 worden weggewerkt. De planning is erop gericht dat de betrokken suppletore begrotingen nog in 1987 door de Staten-Generaal worden vastgesteld waarna medio 1988 de departementale rekeningen door de Algemene Rekenkamer kunnen zijn beoordeeld. In het overleg van de Directeur-Generaal van de Rijksbegroting met de hoofden van de centrale directies Financieel-Economische Zaken van de ministeries (IOFEZ) wordt hieraan maandelijks aandacht besteed. De stand ter zake is opgenomen in bijlage 2. Uit de bijlage blijkt dat er nog 62 suppletore begrotingen door de Tweede Kamer moeten worden vastgesteld. Daarvan zijn er reeds 24 bij de Kamer ingediend. De regering streeft er naar de resterende 38 suppletore begrotingen zo spoedig mogelijk in te dienen. Het ziet er echter naar uit dat de in bijlage 2 genoemde 16, thans nog bij Financiën in te dienen, suppletore begrotingen niet begin september 1987 aan de Tweede Kamer kunnen worden gezonden. Overigens wijs ik erop dat voor het halen van de planning die erop is gericht dat de rijksrekeningen tot en met 1986 medio 1988 door de Algemene Rekenkamer zijn goedgekeurd, ook de medewerking van de Staten-Generaal nodig is. De Algemene Rekenkamer zal de rekeningen pas kunnen goedkeuren als de betrokken suppletore begrotingen zijn vastgesteld.

Accountantscontrole

Een snellere verantwoordingsprocedure stelt ook eisen aan de accountantscontrole. Voor de verbeteringen die het kabinet voor de accountantscontrole heeft voorgesteld, verwijs ik naar mijn brief van 27 februari 1987.

Wat de daarbij te onderkennen gemeenschappelijke activiteiten betreft is de stand van zaken als volgt.

De eerdergenoemde «Regeling IODAD» beoogt een versterking van de interdepartementale samenwerking. Het IODAD houdt zich thans ondermeer bezig met de ontwikkeling van richtlijnen en aanbevelingen voor de accountantscontrole binnen de rijksdienst om te komen tot meer uniformiteit in de controle-aanpak. Tevens wordt in IODAD-verband op dit moment nader onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een interdepartementale pool van automatiseringsspecialisten op accountantsgebied.

De commissie-Peschar (II) is doende de concrete meerjarige departementale controleplannen waarin met name de voorgenomen uitbesteding tot uitdrukking komt, te toetsen en te beoordelen. De commissie verwacht hierover in het najaar van 1987 te rapporteren.

Opleidingen

De denkbeelden over de verbeteringen van het comptabele bestel zullen, dat moge uit het voorgaande duidelijk zijn, verder moeten doordringen in de rijksdienst. In dit verband mag niet onvermeld blijven dat in de Vakopleiding Openbare Financiën die is ingesteld ten behoeve van beleidsmedewerkers die werkzaam zijn op financieel-economische functies bij de verschillende ministeries, bij het Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting en bij de Algemene Rekenkamer, uitvoerig aandacht wordt geschonken aan de wijzigingen van het comptabele bestel.

Binnenkort zullen ook cursussen verzorgd worden voor ambtenaren van middelbaar niveau. Daarnaast zullen de opleidingsmogelijkheden voor accountantspersoneel uitgebreid worden.

5. Departementale activiteiten

5.1. Algemeen

Belangrijke activiteiten voor de verbetering van het comptabele bestel worden, binnen algemene richtlijnen, gestuurd en verricht op departementaal niveau. Daar ligt het zwaartepunt bij de verbetering van de administratieve organisatie en bij de versterking van de accountantscontrole. Per departement ga ik hierna in op de betrokken ontwikkelingen, die gedifferentieerd van aard zijn. De aandacht richt zich, gelet ook op de inhoud van de motie-Melkert, op de administratieve organisatie, waarbij een splitsing is aangebracht in twee componenten te weten:

- een organisatorische en
- een systeemtechnische.

Met de eerste wordt bedoeld het geheel van bevoegdheden en procedures die regelen wie bepaalde handelingen mag of moet verrichten en hoe dit moet gebeuren. Hierbij valt te denken aan het aangaan van verplichtingen, het doen van betalingen, het registreren van gegevens en het doen van controles. Uit het geheel van deze procedures en bevoegdheden wordt duidelijk hoe functies gescheiden zijn, hoe deeladministraties zich onderling en tot hoofdadministraties verhouden en welke voorzieningen zijn getroffen voor een adequate interne controle. Met de tweede component wordt kortweg bedoeld de automatisering, die door de gegroeide omvang en complexiteit van de administraties onvermijdelijk is geworden. Het gaat hierbij om het ontwikkelen, bouwen, gebruiken en onderhouden van apparatuur en programmatuur. De twee componenten zijn zeker in de voorbereidingsfase met elkaar verstrengeld. Toch is het onderscheid gemaakt omdat ze in de feitelijke bouwfase tot activiteiten leiden die veelal naast elkaar (kunnen) worden uitgevoerd.

Bij de organisatorische component bestaat de bouwfase uit het compleet en duidelijk beschrijven van de administratieve organisatie: het systematisch vastleggen van de genoemde bevoegdheden en procedures. Deze activiteit wordt voornamelijk uitgevoerd door specialisten op het terrein van organisatiekunde en accountancy en door de materiedeskundigen. Bij de systeemtechnische component bestaat de bouwfase uit het tot stand brengen van het administratieve gereedschap; de hard- en software. Hier spelen automatiseringsdeskundigen de hoofdrol.

Na het bouwen (of aanpassen) van de systemen komt het uiteindelijke doel in beeld: de dagelijkse administratieve praktijk die volgens de beschreven procedures en bevoegdheden moet verlopen. Hierbij komt het om te beginnen aan op het goed opleiden en inwerken en vervolgens begeleiden van het uitvoerend personeel. Daarnaast is zowel het onderhoud van de systemen als het voortdurend actualiseren van de beschrijving van de administratieve organisatie van belang. Ik heb hiervoor reeds aangegeven dat dit een voorwaarde is voor een adequate accountantscontrole.

Als een rode draad loopt door de departementale activiteiten ter verbetering van het financiële beheer de decentralisatietendens van de financiële functie. Taken die thans nog worden uitgevoerd door de centrale directie Financieel-Economische Zaken (FEZ) worden veelal overgedragen aan de beleidsdirecties. Een dergelijk beheersconcept heeft belangrijke implicaties voor de inrichting van de administratie en de automatisering. In de systeemtechnische component kan dit tot uitdrukking worden gebracht door een onderscheid te maken in:

- een hoofdadministratie of management-informatiesysteem (MI) en
- basisadministraties (BA).

Het management-informatiesysteem is bedoeld als gereedschap voor de departementsleiding om snel en volledig op de hoogte te zijn van de stand van zaken rond de begrotingsuitvoering en indien dit nodig mocht zijn tijdig sturend in te kunnen grijpen. Daarnaast dient dit systeem voor een goede begrotingsvoorbereiding en het produceren van de informatie die het Ministerie van Financiën nodig heeft voor zijn toezichthoudende functie. De hoofdbestanddelen van het management-informatiesysteem zijn grootboek en begrotingsadministratie (met meerjarencijfers) en budgetadministratie. In een basisadministratie worden alle individuele administratieve handelingen vastgelegd. Vanuit deze systemen wordt de hoofdadministratie gevoed. De basisadministratie bevat onder meer de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie dat wil zeggen de vastlegging van de individuele aangegane verplichtingen en de betalingen die daaraan gerelateerd worden, alsmede de debiteuren- en crediteurenadministratie.

Uit de hierna volgende beschrijvingen zal blijken dat de ministeries uiteenlopende wegen bewandelen om de in paragraaf 2 gestelde doeleinden te bereiken. Toch zijn er samenwerkingsverbanden tussen ministeries waarvan als belangrijkste te noemen zijn:

- de samenwerking van de Ministeries van Economische Zaken, van Justitie en van Algemene Zaken. Deze bestaat eruit dat zij gedrieën gebruik maken van eenzelfde software-pakket op basis waarvan zij, ieder op een eigen wijze het departementale management-informatiesysteem inrichten.
- CAFA is de naam van een samenwerkingsverband van zeven ministeries die een gemeenschappelijk management-informatiesysteem ontwikkelen. In de appendix van de beschrijving van het Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt hieraan uitvoeriger aandacht besteed.

5.2. *Algemene Zaken*

Bij het Ministerie van Algemene Zaken wordt thans gewerkt aan de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie. De werkzaamheden bevinden zich in de fase van definitiestudie. Nadat deze fase is afgehandeld zal gestart worden met de verdere bouw waarbij sprake zal zijn van een integratie met het huidige financieel-administratieve systeem AZFIS. Voorts wordt gewerkt aan een inhaalprocedure betreffende de rekening en verantwoording.

Administratieve organisatie

Een extern bureau bereidt thans een advies voor dat voorziet in een verbetering van de administratieve organisatie. Dit advies zal naar verwachting in 1987 worden uitgebracht waarna met de uitwerking kan worden begonnen. Uitgangspunt hierbij is dat een betere financieel-administratieve bestuurbaarheid in 1988 moet zijn gerealiseerd.

Automatisering

AZ beschikt thans over een geautomatiseerd financieel-administratief systeem (AZFIS). Onderdeel daarvan maakt thans nog niet uit de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie. De interne planning van de verdere uitbouw van AZFIS is er op gericht dat in de tweede helft van 1988 de testfase zal zijn aangebroken en dat op 1 januari 1989 de definitieve invoering van het operationele systeem zal geschieden.

Accountantscontrole

De accountantscontrole bij dit departement wordt verricht door de Centrale Accountantsdienst van het Ministerie van Financiën. Het

meerjarige controleplan voorziet in een blijvende uitbesteding van de controlewerkzaamheden aan deze dienst. Het accountantsrapport (inclusief een accountantsverklaring) over de controle van de dienstjaren 1983 en 1984 is medio 1987 uitgebracht. Het accountantsrapport over 1985 zal binnenkort verschijnen. De vertraging in het uitbrengen van het accountantsrapport en de afgifte van de accountantsverklaring wordt veroorzaakt door vertraging in de verwerking van de rekening van een onderdeel van het departement.

5.3. *Buitenlandse Zaken*

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft door zijn aard een aantal specifieke functies die in de administratieve sfeer tot uitdrukking komen. Op de talrijke buitenlandse posten, over de gehele wereld verspreid, worden niet alleen voor Buitenlandse Zaken maar ook voor andere ministeries en overheidsinstellingen uitgaven gedaan. In veel gevallen loopt het aantal administratieve handelingen daarbij sterk op doordat Buitenlandse Zaken via deze posten een soort bankfunctie vervult, met name ten behoeve van ontwikkelingsprojecten. Dit, gevoegd bij de valutacomplexiteiten en de logistieke problemen tussen de posten in het buitenland en Den Haag, maakt het begrijpelijk dat veel standaardoplossingen, op het terrein van administratieve organisatie en automatisering, ook bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken niet opgaan.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie op het departement is nagenoeg niet beschreven. Het zal op korte termijn ook niet mogelijk zijn om deze beschrijving compleet tot stand te brengen omdat de administratieve organisatie verstrengeld is met het MFA-project. Dit staat voor Ministerie Financiële Administratie en bestaat voor een belangrijk deel uit geautomatiseerde systemen. De fasegewijze totstandkoming van deze systemen bepaalt het tempo van het voortgangsproces van de beschrijving van de administratieve organisatie inclusief de interne controle. In het te verwezenlijken «MFA-handboek» zal een belangrijk deel van deze beschrijvingen moeten worden ondergebracht. Hoewel men kampt met een ernstig tekort aan gekwalificeerd personeel wordt er aan gewerkt om eind dit jaar de administratieve organisatie inclusief interne controle die afhankelijk is van reeds operationele MFA-onderdelen, beschreven te hebben. Voor het uitvoeren van alle veranderingen is niet gekozen voor een projectorganisatie doch voor een benadering via de lijnorganisatie.

Automatisering

De kern van de automatisering wordt gevormd door het reeds genoemde MFA. Het concept van MFA is ontwikkeld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken zelf. De essentie is dat het geschikt is voor een decentraal beheersconcept en modulair van opbouw is. Hierdoor is een min of meer flexibele invoering van onderdelen van MFA mogelijk.

Als de basisadministraties bij de budgethouders operationeel zijn, kan in een latere fase de module van een hogere beheerslaag daaruit met gecondenseerde informatie worden gevoed. Er zijn in het ontwerp van MFA voorzieningen getroffen om aan de in de nabije toekomst te stellen eisen van een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie te voldoen. In de sector van de begroting van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking is MFA wat dit laatste betreft het verst gevorderd. In de andere sector is van MFA onder andere de verantwoording van de vertegenwoordigingen in het buitenland en de geautomatiseerde afhandeling van dienstreizen naar het buitenland operationeel. De planning voorziet in een nagenoeg compleet MFA voor het gehele departement eind 1988, ervan

uitgaande dat de communicatieproblemen tussen de deelsystemen tijdig kunnen worden opgelost. Met de nog te bouwen verplichtingenmodules zal niet eerder dan in 1989 kunnen worden gestart.

Accountantscontrole

De departementale accountantsdienst (DAD) verwacht uiterlijk over 1990 een accountantsverklaring te kunnen afgeven. In december 1986 is door de DAD een nota uitgebracht inzake het controleplan voor de jaren 1987 tot en met 1990. Daarin wordt rekening gehouden met een aanzienlijke mate van uitbesteding van de controle. De controlesituatie is thans verre van optimaal. Geconstateerd moet worden, dat er onvoldoende voortgang wordt gemaakt met de ontwikkeling van de DAD. De huidige personeelsbezetting is onvoldoende om de vereiste werkzaamheden, welke tot een accountantsverklaring bij de departementale rekening en verantwoording moeten leiden, te kunnen verrichten. Naar schatting is in 1985 ongeveer 10% van de departementale rekening door controle gedekt. Dat de administratieve organisatie inclusief de interne controle niet is beschreven, beïnvloedt de bewerkelijkheid van de accountantscontrole sterk.

5.4. Justitie

Het Ministerie van Justitie is op het terrein van het comptabele bestel al redelijk ver gevorderd. Bij de accountantscontrole is sprake van een goede uitgangspositie. Sedert 1983 wordt er bij de rekening en verantwoording een accountantsverklaring afgegeven. De geautomatiseerde administratiesystemen naderen hun voltooiing. Met het decentrale beheersconcept is al de nodige ervaring opgedaan. De Algemene Rekenkamer besteedt hieraan uitgebreid aandacht in het Verslag over 1986.

Administratieve organisatie

Ondanks de accountantsverklaringen die elk jaar worden afgegeven moet er met name aan de beschrijving van de administratieve organisatie het nodige worden gedaan. Bij de centrale FEZ is de beschrijving sinds vorig jaar compleet en actueel. Op sectoraal niveau zijn beschrijvingen niet integraal aanwezig. Een en ander dient nog gecomplementeerd en geïntegreerd te worden. In overleg met de departementale accountantsdienst worden ter zake prioriteiten gesteld om daarin verbeteringen aan te brengen. Er zal externe deskundigheid ingeschakeld gaan worden om medio 1989 de benodigde beschrijvingen gereed te hebben. Naast deze activiteit wordt er door de centrale directie FEZ gewerkt aan handboeken waarin algemene departementale richtlijnen en procedures worden geordend en toegankelijk worden gemaakt. Verder zijn er in 1987 nog de nodige administratief-organisatorische aanpassingen rond de invoering van de geautomatiseerde systemen.

Automatisering

Het management-informatiesysteem, JUFIS geheten, is reeds operationeel en beoordeeld op continuïteit en betrouwbaarheid. Naar aanleiding hiervan is de administratieve organisatie rondom het systeem beschreven en door een externe accountant goed bevonden. Er is een drietal geautomatiseerde basisadministraties gekoppeld aan JUFIS, te weten FARAO en TRIO (voor de politie) en JUFAR (voor de gerechten, gevangenis en rijksinrichtingen ten behoeve van de kindbescherming). Op JUFAR en FARAO is recentelijk dezelfde beoordelingsprocedure toegepast als voor JUFIS, en TRIO zal daar binnenkort ook aan onderworpen worden.

De automatiseringsactiviteiten van dit moment, die voor een groot deel zijn uitbesteed, richten zich onder meer op het zodanig aanpassen van alle systemen dat de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie daarin kan worden ondergebracht. De planning is er op gericht om met ingang van januari 1988 voor een beperkt aantal begrotingsartikelen deze voorziening te kunnen gebruiken. Na gebleken geschiktheid kan deze, indien doelmatig, worden uitgebreid voor de overige artikelen.

Accountantscontrole

De DAD heeft in december 1986 een controleplan voor de jaren 1987 tot en met 1990 uitgebracht. Uit dit plan blijkt dat de geopteerde controle-aanpak slechts gefaseerd kan worden ingevoerd vanwege kwalitatieve en kwantitatieve onderbezetting. Voor het welslagen van het controleplan is het bovendien nodig dat de completering en actualisering van de beschrijving van de administratieve organisatie met inbegrip van de interne controle overeenkomstig de voornemens worden uitgevoerd. Daarnaast zullen de aanschaf van automatiseringsvoorzieningen voor de controle en uitbesteding de tekortschietende controlecapaciteit moeten compenseren.

5.5. Binnenlandse Zaken

Duidelijk afwijkend van de situatie bij de meeste ministeries is bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken de beperkte omvang van de centrale directie FEZ. Zelfs bij doorvoering van de decentralisatieplannen zoals die ook bij Binnenlandse Zaken bestaan, is een versterking van de formatie van deze directie ten opzichte van de huidige noodzakelijk. Deze versterking is zowel nodig om de veranderingen in het hele departement, die zich in het kader van het comptabele bestel voltrekken, te kunnen begeleiden, alswel om in de eindsituatie adequaat de rol van «controller» te kunnen vervullen. Nu moet voor een tijdige afhandeling van lopende zaken nog een beroep worden gedaan op externe expertise. De besluitvorming over de uitbreiding en de nieuwe formatie van FEZ moet nog dit jaar zijn afgerond.

Administratieve organisatie

De versterking van de financiële functies bij de verschillende beleidsonderdelen zal in fasen verlopen. Dit jaar zal voor alle dienstonderdelen in kaart gebracht worden wat de mate zal zijn waarin de decentralisatie gestalte krijgt en welke bevoegdheden, organisatiestructuren en informatiesystemen daarvoor benodigd zijn. Voor twee onderdelen, te weten de directie Brandweer en het Directoraat-Generaal Openbaar Bestuur, moet het decentrale beheersconcept per 1 januari 1988 zijn uitgewerkt. Voor de vastlegging van alle procedures die betrekking hebben op de gegevensuitwisseling wordt in het kader van de beschrijving van de administratieve organisatie een handboek samengesteld dat in eerste aanleg de spelregels bevat ten aanzien van het verkeer tussen FEZ en de dienstonderdelen. De beschrijving van de processen, systemen en interne controle binnen de dienstonderdelen op basis waarvan de DAD de controle verricht, zal in het vervolgtraject ter hand worden genomen.

Automatisering

Momenteel heeft Binnenlandse Zaken het centraal bij het Rijks Computercentrum (RCC) in beheer zijnde Overheids Departementale Boekhouding (ODB)¹ in gebruik waarin is geïntegreerd het aanvullende Financieel Administratiesysteem (FAS). Deze configuratie is toegespitst op een centrale invoer van de gegevens. De ondersteuning op het niveau van de

¹ Zie Appendix bij deze paragraaf.

dienstonderdelen vereist een decentraal georiënteerde informatievoorziening. Het door het Ministerie van Binnenlandse Zaken in gebruik te nemen nieuwe CAFA-1¹ systeem voorziet in die behoefte. Op budgethoudersniveau dient dan wel een aan CAFA-1 te koppelen basisadministratiesysteem beschikbaar te zijn. Daarmee wordt bedoeld de geïntegreerde verplichtingenkas-, alsmede de crediteuren- en debiteurenadministraties. Binnenlandse Zaken heeft momenteel bij het RCC in onderzoek in hoeverre het FAS zowel qua functionaliteit als qua implementatiemogelijkheden hiervoor geschikt is te maken. Bij dit onderzoek wordt tevens betrokken de bij Binnenlandse Zaken in beheer te nemen apparaatuurlijn. Al naar gelang de uitkomst van dat onderzoek zal een keuze gemaakt worden uit aanpassing van dit bestaande systeem en aanschaf dan wel ontwikkeling van een ander systeem. De planning is erop gericht om met ingang van 1 januari 1988 het nieuwe CAFA-1 systeem te laten proefdraaien bij FEZ in samenwerking met de basisadministratie bij de directie Brandweer.

Accountantscontrole

De DAD verwacht uiterlijk over 1990 een accountantsverklaring te kunnen afgeven. Circa 70% van de departementale rekening 1985 is onderworpen geweest aan accountantscontrole. Volgens het in januari 1987 uitgebrachte controleplan is het noodzakelijk om de controlecapaciteit te vergroten.

Appendix

CAFA (Coördinatiecommissie Automatisering Financiële Administraties) is in 1978 opgericht voor het gemeenschappelijke beheer van het financieel administratiesysteem ODB (Overheids Departementale Boekhouding) dat van oorsprong was ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. CAFA is geleidelijk gegroeid van 3 deelnemers tot momenteel: het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en het Ministerie van Financiën (dat wil zeggen het Ministerie van Financiën als beheerder van hoofdstuk IX-A en IX-B).

CAFA is een vrijwillig samenwerkingsverband. Het beleid wordt uitgestippeld door de CAFA-stuurgroep. In deze stuurgroep zijn de centrale directies FEZ van de deelnemende ministeries vertegenwoordigd evenals enkele overkoepelende organisaties van de rijksoverheid. Voor de uitvoering van de werkzaamheden bestaat het CAFA-bureau. Dit wordt bemand door externe deskundigen en enkele ambtenaren.

Mede onder invloed van de decentralisatietendens op financieel terrein is, ter vervanging van het verouderde ODB, in 1984 door de stuurgroep besloten tot de bouw van een nieuw financieel systeem; CAFA-I. Dit systeem, dat momenteel wordt gebouwd, is een management-informatiesysteem. Het biedt vele mogelijkheden om op geaggregeerd niveau financiële informatie te verstrekken. Het is dus niet bedoeld als financieel verantwoordingssysteem van individuele transacties. Voor dit laatste dienen de eerdergenoemde basisadministraties. CAFA-I bevat naast de bekende onderdelen grootboek en begroting de nieuwe onderdelen meerjarenraming en budget. Het systeem is zowel voor een centraal als decentraal georganiseerde financiële functie geschikt.

Vanaf 1 januari 1988 zal CAFA-I bij zes ministeries in de praktijk worden beproefd. Voorwaarde voor het optimaal functioneren van het systeem vormt een juiste voeding vanuit de diverse basisregistraties. In CAFA-verband wordt daarin momenteel voorzien door de bouw van koppelingen tussen het CAFA-I-systeem en de belangrijkste basisadmini-

¹ Zie Appendix bij deze paragraaf.

straties. Overigens zijn de meeste basisadministraties dermate specifiek voor de departementen of departementsonderdelen, dat gezamenlijke actie voor nieuwbouw van deze systemen niet realistisch is.

5.6. *Onderwijs en Wetenschappen*

Vanaf 1972 werkt het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen met een budgethoudersorganisatie. Zodoende krijgt bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen het decentrale beheersconcept gestalte. Dit heeft geleid tot een aanpak die niet inhoudelijk van de andere ministeries verschilt, maar toch door de omvang een speciaal karakter heeft.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie en de hierin ondergebrachte maatregelen van interne controle zijn in het verleden in zijn geheel beschreven. De ontwikkeling binnen Onderwijs en Wetenschappen van nieuwe beheersfilosofieën over processen zoals beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie, hebben directe invloed op het functioneren van de totale departementale organisatie. Als gevolg hiervan zal de administratieve organisatie als zodanig moeten worden geactualiseerd. Een en ander geschiedt in het kader van het departementaal opgezette project Verbetering Financieel Beheer (VFB). De structurele verbetering van het financiële beheer zoals beoogd in het regeerakkoord, staat voorop bij het project. Het gaat om verbetering van de financiële informatievoorziening, verbetering van het controlebeleid en ontwikkeling van een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie.

Dit samenstel van werkzaamheden vraagt een grote inspanning van de bestaande organisatie. Afhankelijk van de menskracht van de organisatie wordt externe deskundigheid ingehuurd. Het zorgdragen voor een juiste, departementaal breed opgezette administratieve organisatie brengt mee dat de taakafbakening tussen de verschillende deelnemers, dat wil zeggen de budgethouders, de DAD en FEZ, duidelijk moet zijn. De centrale directie FEZ vervult, gezien de gedecentraliseerde beheersstructuur, een toetsende, initiërende en coördinerende rol. Het project VFB, waarvan de administratieve organisatie integraal deel uitmaakt, zal voorzover thans is te overzien eind 1990 worden voltooid. In 1985 is een begin gemaakt met een aantal «koplopersdirecties». In 1988 zullen de laatste directies in het project worden betrokken.

Automatisering

De beheersideeën welke vanuit het project VFB worden geïnitieerd, dienen uiteindelijk op operationeel niveau te resulteren in al dan niet geautomatiseerde (financiële) informatiesystemen. Allereerst is daar CAFA-I. Onderwijs en Wetenschappen heeft, gezien het departementaal ontwikkelde informatievoorzieningsbeleid, gekozen voor een CAFA-I-versie die kan draaien op de apparatuur van het RCC. Deze keuze betekent (door de extra vertaalslag) voor Onderwijs en Wetenschappen dat het proefdraaien met CAFA-I medio 1988 kan beginnen. Op het ministerie zelf zal met een netwerk van gekoppelde, en relatief kleine mini- en microcomputers worden gewerkt, waarop de basisadministraties van de budgethouders draaien en van waaruit via datacommunicatie CAFA-I moet worden gevoed. Een voor de financiële administratie op budgethouders- en FEZ-niveau onmisbaar element is de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie.

Deze aanpak betekent dat rekening wordt gehouden met de specifieke wensen van de individuele budgethouders. Bovendien is er het voordeel dat integratie van verschillende financiële systemen zo doelmatig mogelijk kan geschieden. De ontwikkeling van de geïntegreerde verplich-

tingen-kasadministratie kan, naar het zich nu laat aanzien, voor de niet-wettelijke verplichtingen medio 1988 gereed zijn. De uitbreiding tot het niveau van de wettelijke verplichtingen zal naar verwachting per 1 januari 1990 zijn verwezenlijkt. Naast de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie zal ook nog een gedecentraliseerde debiteurenadministratie tot stand worden gebracht.

Accountantscontrole

De DAD heeft sinds 1983 een accountantsverklaring bij de gehele departementale rekening en verantwoording afgegeven. Uit het in december 1986 uitgebrachte controleplan voor de jaren 1987 tot en met 1991 blijkt, dat de gehele departementale rekening en verantwoording aan accountantscontrole wordt onderworpen. De administratieve organisatie met inbegrip van de interne controle is geheel beschreven, alleen grotendeels nog niet geactualiseerd.

5.7. Financiën (het beheer van hoofdstuk IX-A en IX-B)

Bij het Ministerie van Financiën zijn tot nu toe nog geen belangrijke automatiseringssystemen ten behoeve van de begrotingsuitvoering van hoofdstuk IX-A en IX-B in gebruik geweest. In 1985 heeft Financiën zich, doordat het zich oriënteerde op het decentrale beheersconcept, aangesloten bij de CAFA omdat het daar in ontwikkeling zijnde produkt CAFA-I een goede mogelijkheid bood om aan het gewenste beheersconcept een praktische invulling te geven wat betreft de te gebruiken financiële informatiesystemen. Basis voor de activiteiten vormt het Financieel Informatie Plan (FIP). Dit omvangrijke plan heeft nog niet op alle onderdelen een concreet antwoord op de vele praktische problemen.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie is voor een belangrijk deel beschreven doch is in veel gevallen niet actueel. Op basis van een concrete beschrijving van de administratieve organisatie bij een van de toekomstige budgethouders (directie Financieringen), zal een concrete fasering kunnen worden gemaakt van de beschrijving van het gehele departement, rekening houdend met het gekozen beheersconcept en de te gebruiken systemen. De administratief-organisatorische activiteit bij de directie Financieringen wordt uitgevoerd door een extern adviesbureau en is in de fase van afronding.

Automatisering

Anticiperend op de behoeften waarin CAFA-I niet zal kunnen voorzien, te weten de geïntegreerde verplichtingen-kas-, debiteuren- en crediteuren-administratie is begin 1986 bij Financiën de ontwikkeling van het zogenaamde FINTIS gestart. Hoewel de debiteurenmodule van FINTIS nog niet gereed is, zijn nu reeds de voorbereidingen gestart voor de integratie/koppeling van FINTIS in/aan CAFA-I. Dit is mogelijk omdat CAFA-I en FINTIS zijn geschreven in dezelfde taal en gebruik maken van dezelfde apparatuur. De implementatie van CAFA-I en FINTIS zal vanaf 1 januari 1988 eerst op beperkte schaal van start gaan bij een drietal budgethouders. Besprekingen hierover zijn gaande met de directies Domeinen, Organisatie van de Belastingdienst en Financieringen.

Accountantscontrole

De doelstelling van de DAD is om uiterlijk over 1990 een accountantsverklaring af te geven. In februari 1987 heeft de DAD een beleidsplan

voor de accountantscontrole uitgebracht. Uit het controleplan blijkt dat de komende jaren het belangrijkste aandachtsgebied de ontvangstenkant van de Belastingdienst is. Hier is de accountantscontrole in een opbouw-fase. De start hiervoor is gegeven met de instelling in 1985 van de Interne Accountantsdienst Rijksbelastingen (IAR) en de Regionale Interne Accountantsdiensten (RIA's) op de regionale directies van de Belastingdienst en de directie Automatisering Rijksbelastingen. Blijkens het in het Jaarplan 1987 van de IAR voorkomende tijdspad zal vanaf 1990 de accountantscontrole uitmonden in een accountantsrapport met betrekking tot de financiële verantwoording, dat alle onderscheiden trajecten van heffing tot en met de invordering zal omvatten. Alvorens hiertoe te kunnen komen, dienen in de opbouw-fase van de accountantscontrole nog diverse werkzaamheden, zoals het beoordelen van de administratieve organisatie en het opstellen van programma's voor de accountantscontrole, te worden verricht.

5.8. *Defensie*

Bij het Ministerie van Defensie is de taakuitvoering van FEZ voor een belangrijk deel gedeconcentreerd bij de krijgsmachtdelen en de centrale organisatie van het ministerie. In het algemeen kan worden gesteld dat de afdelingen Financieel Beheer hun taken naar behoren verrichten. Defensie streeft voorts naar een verdere invoering van de financiële projectadministraties bij de krijgsmachtdelen. In het algemeen wordt ten aanzien van deze activiteiten verwacht dat de bijstellingen in de administratieve organisatie die uit deze vernieuwingen voortvloeien van ondergeschikte betekenis zijn. Voorts heeft het Ministerie van Defensie maatregelen genomen ten einde te komen tot versnelling van de verantwoording.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie rond de verplichtingen-kasadministratie voldoet aan de te stellen eisen en er bestaan dan ook geen voornemens deze administratieve organisatie op belangrijke onderdelen te wijzigen. In het accountantsrapport over het dienstjaar 1985 wordt echter geconstateerd dat op vele deelterreinen de opzet en werking van de interne controle nog niet van een zodanig niveau is dat de DAD daarvan in voldoende mate gebruik kan maken. Dit heeft tot gevolg dat de DAD in dit kader oneigenlijke werkzaamheden moet verrichten. In werkgroepverband wordt de interne controlestructuur verbeterd. Omtrent de principes van de (nieuwe) opzet van de interne controle bij de krijgsmachtdelen wordt reeds positief geoordeeld. Voorts hangt met deze herziening van de opzet samen het afstoten van de interne controlewerkzaamheden door de DAD en de overdracht daarvan aan de interne controle-organen bij de krijgsmachtdelen.

Automatisering

Het Ministerie van Defensie beschikt reeds een aantal jaren over een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie. Deze administratie maakt onderdeel uit van het geautomatiseerde begrotingsadministratiesysteem (BAS). Het BAS wordt thans op een aantal punten vernieuwd. De planning is er op gericht het nieuwe BAS in 1987 en 1988 in te voeren. Ten einde de invoering en de testwerkzaamheden voorspoedig te laten verlopen zijn externe deskundigen aangetrokken. Deze deskundigen zullen voorts worden ingezet ten behoeve van de beoordeling van de interne controle binnen het traject van de geautomatiseerde gegevensverwerking en ten behoeve van andere specifieke automatiseringsaangelegenheden zoals continuïteit en beveiliging. Naar verwachting zullen de hiervoor gestelde termijnen haalbaar zijn.

De DAD geeft elk jaar een verklaring bij de departementale rekening en verantwoording. Volgens het in februari 1987 uitgebrachte meerjarenplan 1987 tot en met 1990 is de gehele departementale rekening en verantwoording door accountantscontrole gedekt. Een probleem is de bezetting van de afdeling EDP-auditing. De DAD zal zoals eerder vermeld de interne controlewerkzaamheden (oneigenlijk werk) binnen afzienbare tijd overdragen aan interne controle-organen bij de krijgsmachtdelen. De accountantsdienst zal volgens het meerjarenplan voor de accountantscontrole in de toekomst meer aandacht besteden aan managementondersteuning en de beheersing van en de controle op grote projecten. De administratieve organisatie inclusief de interne controle is nagenoeg geheel beschreven en is gedeeltelijk geactualiseerd.

5.9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Gezien de verschillende aard van de regelingen van de diverse diensten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer is en kan er geen sprake zijn van een uniforme situatie en evenmin van een uniforme aanpak van de activiteiten in het kader van het comptabele bestel. Momenteel ligt het zwaartepunt van deze activiteiten bij het Directoraat-Generaal van de Volkshuisvesting (DGVH). Het grote financiële gewicht van de onder deze dienst vallende regelingen in verhouding tot de totale VROM-begroting heeft deze prioriteit in belangrijke mate bepaald. De activiteiten bij DGVH zijn sterk projectmatig georganiseerd. Er zijn drie deelprojecten: Verbetering Begrotingsbeheer, Financieel Beheer en Overdracht Betaalfunctie. Te zamen vormen deze deelprojecten het project Financieel Management. Het project Financieel Management heeft alle kenmerken van een «Grote Operatie» waardoor zich in de uitvoering knelpunten kunnen voordoen die gevolgen hebben voor het tijdpad. Bij VROM is gekozen voor een decentraal beheersconcept. Per dienstonderdeel worden eigen administratieve systemen (verder) ontwikkeld, al dan niet gekoppeld aan specifieke regelingen. CAFA-I wordt daarbij gezien als een centraal overkoepelend systeem dat onder meer de financiële bestuurlijke informatie aan de departementsleiding en aan het Ministerie van Financiën levert.

Administratieve organisatie

DGVH

In het kader van het deelproject Financieel Beheer wordt met grote voortvarendheid gewerkt om de complete administratieve organisatie op een kwalitatief hoog peil te brengen. Het gehele behandelingstraject (van aanvraag van een subsidie tot en met de laatste betaling) van alle regelingen wordt beschreven. Vervolgens moeten deze beschrijvingen worden ingebed in de bestaande procedures. Voor één regeling (Besluit Geldelijke Steun Eigen Woningen) is een pilot-studie uitgevoerd. De planning is thans om het deelproject zomer 1988 afgerond te hebben. Zonder externe mankracht zou zulks niet mogelijk zijn. Op korte termijn wordt via het deelproject Overdracht Betaalfunctie ook aan de opheffing van de scheiding tussen de beschikkende functie (DGVH) en de betaalfunctie (FEZ) gewerkt. Een extern accountantskantoor bereidt een plan voor dat nog voor 1 januari 1988 moet leiden tot een overdracht van de betaalfunctie naar DGVH. Er wordt op termijn gedacht aan een nog verdergaande decentralisatie naar de directies in de provincies.

Rijksgebouwendienst (RGD)

De recente budgettaire problemen bij de RGD zijn niet zozeer het gevolg van onmogelijkheden in het aanwezige administratiesysteem als

wel in het onvoldoende gebruik maken van de, soms wellicht bewerkelijke, mogelijkheden die het huidige systeem biedt. Er is momenteel dan ook extra aandacht voor een herschikking van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Directoraat-Generaal van de Milieuhygiëne (DGMH)

Binnen het DGMH loopt een project dat er toe moet leiden dat uiterlijk april 1988 een volledige beschrijving van de administratieve organisatie in de vorm van een handboek tot stand komt. Als uitgangspunt geldt dat de directies een duidelijke taak en verantwoordelijkheid hebben met betrekking tot de financiële planning en het beheer. De directies nemen daarom alle deel aan het project dat geleid wordt door de directie Intern Beleid. De dagelijkse projectleiding is in handen van een extern bureau.

Alle hierboven en in het navolgende onderdeel genoemde ingrijpende wijzigingen in de administratieve organisatie zullen een groot aanpassingsvermogen van de organisatie vergen. VROM heeft gekozen voor een aanpak om zoveel mogelijk «via de lijn» met de aandacht van bovenaf de benodigde veranderingen tot stand te brengen.

Automatisering

DGVH

De automatisering bij DGVH vindt plaats in het kader van het deelproject Verbetering Begrotingsbeheer. De werkzaamheden betreffen de bouw van het SBB (Systeem Begrotingsbeheer) en het zogenaamde EERSt (Een op Een Registratie Systeem). In EERSt worden aan de basis alle individuele verplichtingen, geïntegreerd met de daarop verrichte kasbetalingen, geregistreerd. In geaggregeerde vorm worden deze gegevens in het SBB gesluisd, dat het financiële verantwoordings- en management-informatiesysteem voor de leiding van DGVH vormt. Met EERSt is aan de, ook in de toekomst te stellen, eisen van de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie voldaan. Er wordt vanwege de tijdsdruk naast intern personeel gebruik gemaakt van externe automatiseerders. Zoals het zich nu laat aanzien kan zowel voor SBB als voor EERSt omstreeks 1 januari 1988 een produktiemodel worden opgeleverd.

RGD

In gebruik is momenteel het systeem AFTIS. Dit systeem omvat 26 beheerseenheden. Alle registraties bij deze eenheden worden geconsolideerd in het zogenaamde concerngrootboek van waaruit de verantwoording wordt samengesteld. Het AFTIS is gebaseerd op een verouderd computerbesturingssysteem. Momenteel wordt gewerkt aan aanpassingen. Binnenkort start een project verbetering begrotingsbeheer. Dit project zal onder meer de voor- en nadelen afwegen van verdere aanpassingen van AFTIS en van een mogelijk alternatief systeem. Op korte termijn wordt een Budget-Beheerssysteem, gebaseerd op micro-computers, regionaal in bedrijf gesteld om budgetverantwoordelijkheden aan de uitvoerende directeuren te geven.

DGMH

Hier is het Financieel Administratiesysteem (FAS) in gebruik. Relatief geringe aanpassingen zijn nodig om dit systeem voor DGMH up to date te maken.

Centraal

Het ligt in de bedoeling dat CAFA-I als overkoepelend MI-systeem voor de departementsleiding gaat fungeren. In 1988 zal CAFA-I proefdraaien. In 1989 kan dan een definitieve invoering plaatsvinden. Tot die tijd blijft het huidige ODB-systeem de begrotingsadministratie waarborgen.

De controle van de DAD over 1985 was beperkt tot de uitgaven en een deel van de ontvangsten. Conform het meerjarenplan zal de DAD in de periode 1986 tot en met 1990 het controleterrein steeds verder uitbreiden. De wijze en mate van uitbreiding zal met name gebaseerd worden op de resultaten van de genoemde projecten die bij de diensten lopen. Over 1988 zullen ook de totale ontvangsten in de controle worden betrokken. Indien de door de DAD aan het departement gestelde voorwaarden met betrekking tot de administratieve organisatie worden vervuld, kan op zijn vroegst over 1988 een verklaring bij de rekening van uitgaven en ontvangsten van het departement worden verwacht. Met ingang van het controlejaar 1990 zal het gehele controleterrein worden bestreken, uitmondend in het afgeven van een accountantsverklaring bij de departementale rekening en verantwoording. Het meerjarige controleplan voorziet in een belangrijke mate van uitbesteding.

5.10. Verkeer en Waterstaat

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft een decentraal beheersconcept ontwikkeld dat enigszins afwijkt van die bij de overige ministeries. Het is gebaseerd op drie besturingslagen: concern – divisies – filialen (CDF). De hoofdlijnen van het concept zijn weergegeven in een gelijknamige beleidsnota van juni 1986. De centrale directie FEZ vertolkt in deze opzet de rol van concerncontroller. Op dit niveau wordt de uitvoering van de begroting voor het gehele ministerie bewaakt en zonodig bijgestuurd. Voorts is bij Verkeer en Waterstaat sprake van het mandateren (overdragen) van bevoegdheden van de centrale directie FEZ naar de onderliggende divisies. Dit houdt onder meer in dat de diensten voor het aangaan van verplichtingen, niet voor alle verplichtingen afzonderlijk de goedkeuring van centrale directie FEZ nodig hebben. De mandatering is tot nu toe beperkt gebleven tot Rijkswaterstaat. Er zullen zo'n zes divisies komen waarbij gedacht moet worden aan reeds bestaande grote dienstonderdelen zoals Rijkswaterstaat, de Rijksluchtvaartdienst en het Directoraat-Generaal van het Verkeer. Vanuit de divisies vindt vervolgens een soortgelijk mandateringsproces plaats naar onderliggende budgethouders, filialen genaamd, ongeveer veertig in getal.

Concrete voorbeelden van filialen zijn de Regionale en Rivierendirecties onder Rijkswaterstaat of de directie Luchtvaartterreinen onder de Rijksluchtvaartdienst.

Administratieve organisatie

Het hierboven geschetste beheersconcept stelt grote eisen aan de administratieve organisatie met inbegrip van de interne controle. Thans is een organisatieadviesbureau bezig met een onderzoek naar de bij het CDF-concept passende administratieve organisatie. Dit onderzoek, dat medio juli dit jaar wordt afgerond, zal de basis zijn waarop de feitelijke beschrijving van de administratieve organisatie van een groot aantal betrokken dienstonderdelen gemaakt dan wel aangepast wordt. In dit stadium is nog niet exact aan te geven op welke datum de beschrijvingen per dienstonderdeel gereed zullen zijn. Deze activiteit hangt naast de uitkomsten van het onderzoek mede af van het reorganisatieproces en het verloop van de totstandkoming van de financiële systemen. De bij de uitvoering van het CDF-concept behorende organisatorische veranderingen komen neer op een kwalitatief sterkere en kwantitatief zwakkere FEZ. Het formatierapport dat aan dit idee gestalte geeft is momenteel in behandeling

bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Het zwaartepunt van een groot aantal taken dat thans door FEZ verricht wordt zal verplaatst moeten worden naar divisieniveau. De op divisieniveau benodigde versterking van de financiële functie die een daadwerkelijke mandatering mogelijk moet maken zal nog een grote inspanning vergen.

Automatisering

Verkeer en Waterstaat opteert voor het concern- en divisieniveau voor het systeem CAFA-I. De planning is erop gericht om op 1 januari 1988 met dit systeem te gaan proefdraaien. Om gedurende het proefdraaiproces in ieder geval de begrotingsadministratie op FEZ-niveau te waarborgen heeft men ter vervanging van ODB gekozen voor het reeds bestaande pakket Financieel Administratiesysteem/Stand Alone (FAS/SA). Het proefdraaien met CAFA-I kan alleen zinvol gebeuren indien het gevold wordt door de op filiaalniveau aanwezige basisadministraties. Welk systeem uiteindelijk gekozen gaat worden als basisadministratie met daarin de geïntegreerde verplichtingen-kasmodule staat nog niet vast. Er zijn nu drie systemen verspreid over de toekomstige divisies in gebruik. Binnen FEZ is een projectgroep belast met een onderzoek naar de mogelijkheden van elk van deze drie systemen om te zijner tijd te dienen als te koppelen basisadministratiesysteem aan CAFA-I. Bovendien wordt onderzocht of een geheel nieuw systeem moet worden ontwikkeld. De planning is erop gericht om op 1 januari 1989 de koppeling tot stand te brengen tussen CAFA-I op concernniveau en CAFA-I op divisieniveau. Medio 1988 moet de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie qua functioneel ontwerp gestalte hebben gekregen en het technisch ontwerp in de eerste helft van 1989. Dezelfde stappen met betrekking tot de eveneens noodzakelijke debiteuren- en crediteurenmodules en een module voor de projectadministratie lopen daar een half jaar achter. Uiteindelijk is de overall-planning erop gericht dat CAFA-I met daaraan gekoppeld de uiteindelijke basisadministraties op 1 januari 1990 operationeel moet zijn.

Accountantscontrole

De DAD verwacht in elk geval in 1989 over 1988 een accountantsverklaring bij de gehele departementale rekening en verantwoording af te kunnen geven. Naar verwachting zal namelijk in dat jaar aan een aantal daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden zijn voldaan. De opzet van de administratieve organisatie zal dan goeddeels beschreven zijn en de werking van de administratieve organisatie verbeterd. Dan ook zal verslaglegging op alle niveaus er toe leiden dat de accountantsdienst vóór 1 mei van het jaar volgende op het begrotingsjaar zijn verklaring kan geven. Een knelpunt bij de controle is nog de personeelsbezetting. Deze zal zodanig dienen te zijn dat de taak kan worden uitgevoerd. Daarbij is van essentieel belang dat de interne controle bij de dienstonderdelen zelf goed is. Het in januari 1987 uitgebrachte meerjarige controleplan geeft aan dat de accountantsdienst in de komende jaren interne controlewerkzaamheden (oneigenlijk werk) zal overdragen aan de beleidsdirecties en de centrale directie FEZ. Hierdoor kan, naarmate deze overdracht plaatsvindt, de formatie van de accountantsdienst worden beïnvloed.

5.11. Economische Zaken

Bij het Ministerie van Economische Zaken is sinds 1985 een geautomatiseerde verplichtingen-kasadministratie (MEFIS) operationeel. Dit steem is ontwikkeld binnen FEZ en bestaat uit een tweetal deelsystemen namelijk het Verplichtingen-Informatiesysteem (VIS) en het Kas-Informatiesysteem (KIS). De oorspronkelijke filosofie van het systeem voorzag in

een zekere mate van decentralisatie van de invoer van basisgegevens bij de beleidsafdelingen. Vooralsnog is dit bij de verdere bouw en invoering van het systeem achterwege gelaten, met name omdat op basis van een prioriteitenstelling de voorkeur is gegeven aan een centrale invoer van gegevens. Wellicht zal in de toekomst bij de verdere uitbouw van het systeem deze mogelijkheid alsnog worden benut. Alhoewel het Ministerie van Economische Zaken met de ontwikkeling van deze geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie één van de eerste departementen was die deze weg heeft ingeslagen kent de administratieve organisatie van het departement (FEZ en beleidsafdelingen) rond het systeem nog diverse onvolkomenheden. In een tweetal brieven van 30 oktober 1986 en van 5 februari 1987 van de Minister van Economische Zaken aan de Tweede Kamer (Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, 19 700, hoofdstuk XIII, nr. 27 en Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, 19 700, hoofdstuk XIII, nr. 81) is aangegeven dat thans met hoge prioriteit getracht wordt deze onvolkomenheden op te lossen. Hierbij worden in belangrijke mate externe deskundigen ingeschakeld.

Administratieve organisatie

In de brief aan de Tweede Kamer van 5 februari 1987 heeft de Minister van Economische Zaken aangegeven op welke wijze de voortgang van het project Beschrijving/Analyse Administratieve Organisatie wordt gewaarborgd. Hiertoe is een plan van aanpak opgesteld. Het plan houdt in dat medio dit jaar de voortgang dusdanig zal zijn dat de beletselen in de administratieve organisatie, die een accountantsverklaring bij de financiële verantwoording vanaf het dienstjaar 1987 in de weg zouden kunnen staan, zijn weggenomen.

Het project valt uiteen in een viertal deelprojecten:

- de beschrijving van de formele administratieve organisatie;
- het verbeteren van de controleerbaarheid van beleidsuitgaven;
- het verbeteren van de financiële administratie en verantwoording;
- de aansluiting en afstemming van administraties en dossiers.

Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de DAD en een openbaar accountantskantoor.

Automatisering

Ondanks het feit dat het Ministerie van Economische Zaken als één van de eerste departementen beschikt over een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie, kan worden vastgesteld dat het MEFIS op een aantal punten nog niet volledig voltooid is. Met name de bewaking van de vorderingen en schulden, bij EZ een niet onaanzienlijk bedrag, schiet duidelijk te kort. Hiervoor wordt het Vermogens Administratiesysteem ontwikkeld. Zoals gesteld bestaat het MEFIS uit het VIS en het KIS. Deze beide systemen zijn aan elkaar gekoppeld door middel van zogenaamde «interfaces». De Alemene Rekenkamer heeft in haar Verslag over 1986 geconstateerd dat hierdoor in technische zin geen sprake is van integratie tussen VIS en KIS. Volgens het Ministerie van Economische Zaken voldoet de interface zodanig dat in de praktijk wel sprake is van integratie. Voorts heeft de Rekenkamer geconstateerd dat hoewel in KIS een netwerk van controletotalen was ingebouwd, een dergelijke voorziening in het systeem als geheel ontbreekt doordat bij de opzet van VIS en van de interface onvoldoende rekening is gehouden met de controle en de interne beveiliging. Op dit terrein wordt momenteel hard gewerkt aan verbeteringen, ten einde een efficiënte en adequate accountantscontrole mogelijk te maken.

Door onder andere de beperkte beschikbaarheid van beschrijvingen van de administratieve organisatie kon over de jaren 1982 t/m 1985 geen accountantsverklaring gegeven worden. De verwachting bestaat dat dit over het dienstjaar 1986 evenmin het geval zal zijn. Het Ministerie van Economische Zaken heeft, zoals vermeld in genoemde brieven aan de Tweede Kamer, maatregelen genomen om over het dienstjaar 1987 een accountantsverklaring te krijgen bij de gehele departementale rekening en verantwoording. Met name het project Beschrijving/Analyse Administratieve Organisatie schept belangrijke mogelijkheden om in de toekomst de (interne) accountantscontrole op basis van een systeemgerichte controle-aanpak uit te voeren. Op grond van een besluit van de Minister van Economische Zaken d.d. 3 november 1986 is de controle van de jaarlijkse financiële verantwoordingen over 1986 en 1987 uitbesteed en opgedragen aan een extern accountantskantoor. In het accountantsrapport over de jaarrekening 1986 zal worden beschreven welke vorderingen zijn gemaakt en welke werkzaamheden nog moeten worden verricht om de controle over het dienstjaar 1987 met een accountantsverklaring te kunnen afsluiten.

5.12. *Landbouw en Visserij*

Bij het Ministerie van Landbouw en Visserij is een aantal belangrijke organisatorische wijzigingen op komst, waaronder de uitvoeringstaken van landbouwregelingen en het terreinbeheer van Staatsbosbeheer. Hoe en wanneer deze wijzigingen precies gestalte krijgen is nog niet volledig uitgekristalliseerd. Derhalve is ook de verbetering van de hiermee samenhangende administratieve organisatie met een aantal onzekerheden omgeven. Overigens wordt bij het Ministerie van Landbouw en Visserij in de administratief-organisatorische sfeer niet gedacht aan grote nieuwe formatiesystemen maar veeleer aan de uitbouw en verbetering van de bestaande. Het huidige financiële informatiesysteem functioneert in zoverre bevredigend dat de laatste jaren goedkeurende accountantsverklaringen (onder voorbehoud) konden worden afgegeven bij de departementale rekening en verantwoording.

Administratieve organisatie

De beschrijving van de administratieve organisatie en de daarin verankerde interne controle is (nog) niet volledig geactualiseerd. De afdeling Administratieve Organisatie van de centrale directie FEZ tracht in samenwerking met de DAD en de directeuren van de verschillende (beleids)directies de leemten voor 1991 weg te werken en bovendien de aanpassing van de beschreven administratieve organisatie gelijke tred te laten houden met de in uitvoering zijnde automatiseringsplannen en op stapel staande reorganisaties.

Automatisering

Sinds 1 januari 1986 is bij de centrale directie FEZ het systeem Subsidie Projecten Administratiesysteem (SUPRA) in gebruik. SUPRA wordt gebruikt voor het vastleggen van aan te gane en aangegane verplichtingen alsmede voor het vervaardigen van daaruit voortvloeiende betalingsopdrachten ten laste van ekele subsidie-artikelen. Inmiddels is besloten de functionaliteit van SUPRA zodanig aan te passen dat ook andere verplichtingen dan subsidies kunnen worden vastgelegd. Het vooronderzoek en de definitiestudie ter zake zijn inmiddels afgerond. Deze uitgebouwde versie van SUPRA wordt voorlopig VERKAS (VERplichtingen-KASadministratie) genoemd. Naar verwachting zal dit VERKAS-

systeem eind 1987 operationeel zijn. Ook voor het kabinet van Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken is het gebruik van het systeem SUPRA/VERKAS in voorbereiding.

Voor het begrotingsbeheer van het gehele departement wordt gebruik gemaakt van het Administratie Pakket Landbouw (APL) en het Begrotings Informatie Systeem (BIS). Voor de komende jaren is onderhoud aan of renovatie van (onderdelen) van het APL noodzakelijk. Vermeldenswaard is voorts dat bij de Landinrichtingsdienst automatiseringsprojecten in ontwikkeling zijn waarmee de vastlegging van verplichtingen en kasrealisaties van geplande en onderhanden projecten wordt geregeld. De verwachting is dat deze projecten eind 1988 voltooid zullen zijn. Afhankelijk van de uitkomsten van de reorganisatieplannen bij Staatsbosbeheer zal, indien nodig, ook voor deze dienst een plan voor de implementatie van genoemde systemen worden opgesteld.

Accountantscontrole

De DAD geeft jaarlijks een goedkeurende verklaring onder voorbehoud bij de departementale rekening en verantwoording af omdat voor bepaalde onderdelen van de verantwoordingen van enkele directies onzekerheden bestaan, die ten opzichte van de gehele verantwoording aan de goedkeurende strekking van de verklaring niet wezenlijk afbreuk doen. De onzekerheden waren – ook na aanvullende werkzaamheden van de accountantsdienst – van zodanig gewicht, dat deze in de verklaring tot uitdrukking dienden te worden gebracht. Een belangrijk deel van de voorbehouden wordt veroorzaakt door omstandigheden waarop het Ministerie van Landbouw en Visserij beperkt invloed kan uitoefenen. Dit betreft onder meer verrekeningen met andere ministeries. Het deel van de voorbehouden dat wordt veroorzaakt door omstandigheden waarop het Ministerie van Landbouw en Visserij overwegende invloed kan uitoefenen, te weten tekortkomingen in de administratieve organisatie inclusief de interne controle is – mede door aanvullende interne controlewerkzaamheden van de accountantsdienst – relatief beperkt van omvang. Naar verwachting zal er uiterlijk in 1990 geen sprake meer zijn van tekortkomingen in de administratieve organisatie met inbegrip van de interne controle.

5.13. Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

Binnen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is momenteel wat het comptabele bestel betreft vooral in oriënterende zin veel in beweging. Uitgangspunt is het decentrale beheersconcept. De wijze waarop dat praktisch gestalte moet worden gegeven is, voorzover het de financiële functie betreft, in onderzoek. De departementsleiding hecht eraan dat decentralisatie gepaard gaat met verbetering van de centrale en decentrale beheersstructuur. Er zijn enkele onzekerheden die de huidige periode van bezinning rechtvaardigen. Zo is daar de zogenaamde tripartisering van het Directoraat-Generaal van de Arbeidsvoorziening (ARBVO) en – dit vooral met oog op de automatiseringsvraagstukken – de toekomstige nieuwe huisvesting voor het ministerie, alsmede de technische ontwikkelingen in het kader van het CAFA-project.

Administratieve organisatie

Vorig jaar is een extern accountantskantoor in samenwerking met de DAD gestart met de beschrijving van de administratieve organisatie op het departement. De werkzaamheden zijn onlangs afgerond. Deze rapportage zal de basis vormen voor het verbeteren van de administratieve organisatie. De centrale directie FEZ zal nog dit jaar beginnen met het toegankelijker maken van de regelgeving op financieel terrein, allereerst voor de eigen directie en aansluitend ook voor de overige dienstonderdelen.

Om de continuïteit van een goede administratieve organisatie, waaronder de interne controle te waarborgen bestaat het plan om binnen FEZ een afzonderlijke afdeling Administratieve Organisatie en Financieel Toezicht op te richten. Voorts zal een project worden gestart inzake de verbetering van het financiële beheer. Een extern adviesbureau heeft een onderzoek gedaan naar de vorm waarin de decentralisatie van de financiële functie gestalte moet krijgen. Als belangrijkste knelpunt wordt daarbij gezien de mogelijkheid om de beheersfunctie bij de beleidssectoren enerzijds en de mogelijkheid om de controllersfunctie bij FEZ anderzijds te versterken. Het zal niet gemakkelijk zijn aan de kwalitatieve en kwantitatieve eisen tegemoet te komen.

Automatisering

Momenteel is bij SZW een veelvoud van systemen in gebruik waarvan een enkele geïntegreerd is in het momenteel in gebruik zijnde systeem ODB. De overige zijn hieraan gekoppeld. Dit samenstel van systemen maakt het voor het ministerie niet eenvoudig om over te schakelen naar CAFA-I dat op 1 januari 1988 gaat proefdraaien. Ten eerste zijn er veel verschillende koppelingen met CAFA-I tot stand te brengen en bovendien verdwijnt te zijner tijd met het ODB ook het daarin geïntegreerd zijnde Financieel Administratie Systeem (FAS) dat momenteel door FEZ en het Directoraat-Generaal van de Arbeidsvoorziening (ARBVO) wordt gebruikt. Bij het RCC is in onderzoek in hoeverre de ODB-FAS-combinatie geïntegreerd kan worden met dan wel gekoppeld kan worden aan CAFA-1. Een andere mogelijkheid is om over te schakelen op de zelfstandige FAS/Stand Alone-versie (FAS/SA) voor alle sectoren afzonderlijk (zoals nu het geval is voor bij voorbeeld de Dienst Stoomwezen of de directie Emigratie). Deze aanpak verdraagt zich echter niet met een serieus te overwegen variant op het decentrale beheersconcept, namelijk die waarbij de beheersverantwoordelijkheid wel wordt verlegd naar de beleidssectoren maar waarbij FEZ optreedt als «facilitair bedrijf» voor de administratieve vastlegging.

In het najaar 1986 zijn de administratieve organisatie en financiële functie bij ARBVO onderwerp van kritiek geweest bij het feitenonderzoek. Er is thans een onderzoek gaande naar aanleiding waarvan tot een herinrichting van de administratieve en financiële functies gekomen kan worden, mede gericht op een bedrijfsmatige aanpak in het licht van de voorgenomen verzelfstandiging.

Accountantscontrole

De DAD streeft ernaar om over 1988 een accountantsverklaring af te geven bij de gehele departementale rekening en verantwoording. Eind 1986 is het controleplan voor 1987 tot en met 1990 uitgebracht. In dit plan wordt ingegaan op de taken van de accountantsdienst, de administratieve organisatie, de controleprogramma's, de benodigde mensen en middelen en uitbesteding. Het plan gaat uit van een toename van de benodigde controlecapaciteit van de accountantsdienst. Zoals reeds is vermeld is in samenwerking met een extern bureau de administratieve organisatie voor het hele ministerie beschreven. Op basis hiervan kunnen ook de controleprogramma's in de loop van dit jaar gereedkomen.

5.14. Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC)

Bij het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur zijn de ontwikkelingen ten aanzien van het delegeren van de beheersverantwoordelijkheid naar het niveau waar zich ook de beleidsuitvoerende verantwoordelijkheid bevindt, in grote lijnen gelijk aan die bij de meeste andere

ministeries. In de uitwerking zitten echter, zoals verderop zal blijken, de nodige verschillen. De gekozen aanpak kenmerkt zich voornamelijk door grote diepte-investeringen. Te denken valt daarbij aan uiteenlopende zaken als vereenvoudiging van en stroomlijning van het subsidiestelsel, kwaliteitsverbetering van de bezetting van financiële afdelingen, aanpassing van de begrotingsinrichting en bouw van een verplichtingen-kasadministratie. Deze aanpak kan er wellicht toe leiden dat op korte termijn aanwezige onvolkomenheden niet volledig kunnen worden aangepakt. Er is sprake van een duidelijke afweging van prioriteiten gezien de beperkte mogelijkheden om op alle fronten tegelijkertijd fundamentele veranderingen tot stand te brengen. Momenteel gaat veel aandacht uit naar de projecten die de nieuwe informatie-infrastructuur tot stand moeten brengen. Het gaat daarbij zowel om systeemtechnisch ontwerp en realisatie als om invoeringsaspecten, zoals bij voorbeeld voorlichting en opleiding.

Administratieve organisatie

De leiding van WVC is zich ervan bewust dat er sprake is van een ontoereikende administratieve organisatie. Gezien de ingrijpende veranderingen op organisatorisch en systeemtechnisch terrein, die op zich zelf de administratieve organisatie sterk zullen beïnvloeden, is het noodzakelijk een departementaal plan tot verbetering van de administratieve organisatie op te stellen. Het is uitdrukkelijk de bedoeling een definitief plan nog dit jaar het licht te doen zien. De verbeteringen in de administratieve organisatie zullen echter stapsgewijs worden uitgevoerd naarmate de systeemtechnische veranderingen zich voltrekken. Mochten zich op korte termijn belangrijke knelpunten in de administratieve organisatie voordoen dan zal, los van lang(re) termijnstrategie worden ingegrepen. Nu al worden activiteiten daartoe door beleidsdirecties ondernomen. Op centraal niveau zullen de DAD en de centrale directie FEZ in een zogenaamde «joint-audit» hieraan ondersteuning geven. Vanuit de invalshoek van het controlebeleid heeft WVC geconstateerd dat meerdere activiteiten tegelijkertijd noodzakelijk zijn om de gewenste eindsituatie te bereiken. Ter overkoepeling van die activiteiten is per 1 maart 1987 het Project Versterking Financiële Infrastructuur van start gegaan. Dit project wordt in 1990 afgerond.

Automatisering

Bij WVC zal nog in de eerste helft van 1988 gestart worden met het proefdraaien met CAFA-I. Dit zal in eerste instantie geschieden door 3 van de circa 40 budgethouders. Het betreft de directies Jeugdbeleid, Kunsten en Algemene Gezondheidszorg. WVC is een van de departementen die van de zogenaamde 2e-spoor versie van CAFA-I gebruik willen maken. Het door de CAFA ontwikkelde systeem wordt daartoe in opdracht van de CAFA-stuurgroep door een extern bureau naar de door WVC gewenste software-omgeving vertaald. Het CAFA-I systeem zal behalve het ODB-systeem ook het bij het FEZ in gebruik zijnde BIS gaan vervangen. Het op zich zelf staande BIS is in gebruik ten behoeve van de begrotingsvoorbereiding en -uitvoering. Naast de implementatie van CAFA-I is het tweede grote project waaraan bij WVC wordt gewerkt de ontwikkeling en bouw van een geïntegreerd verplichtingen-kassysteem. Het systeem dat momenteel in gebruik is heet CSB/CRO. Het is indertijd door het (toen nog CRM geheten) ministerie gebouwd om de informatiestromen rond alle specifieke subsidieregelingen te kunnen beheersen. Het CSB/CRO-systeem is gekoppeld aan het huidige ODB. Deze systemen werken als centrale administratie bij het RCC te Apeldoorn. Om een veelheid van redenen is besloten tot nieuwbouw van een verplichtingen-kasadministratie. De belangrijkste daarvan zijn: de vervanging van ODB door CAFA-I,

de noodzakelijke koppeling van het verplichtingensysteem aan CAFA-I, en de aanpassing van CSB/CRO aan de nieuwe eisen ten aanzien van het vastleggen en bewaken van verplichtingen. Ontwikkel- en programmeerwerkzaamheden ten behoeve van het model van de verplichtingenadministratie dat in de proefsituatie in 1988 zal worden gebruikt, zijn uitbesteed aan een extern bureau.

De toekomstige situatie zal dus een CAFA-I systeem zijn met daaraan gekoppeld de geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie die gedeeltelijk decentraal op budgethoudersniveau met gegevens wordt gevoed. Ter completering van de administratie worden ook een debiteuren- en crediteurenmodule gebouwd. Aangezien bij een aantal budgethouders verschillende systemen in gebruik zijn, zal er in een aantal gevallen een koppeling tussen deze administraties en de nieuwe verplichtingen-kasadministratie tot stand moeten worden gebracht. De noodzakelijke koppelingen zullen in de loop van 1988 ter hand worden genomen.

De systemen zullen voor een groot gedeelte draaien op in departementaal beheer zijnde computers. Ondanks de decentralisatie van de beheersverantwoordelijkheid zal WVC vermoedelijk nog niet overgaan tot het decentraliseren van de betaalbaarstelling. Met het RCC wordt onderzocht hoe deze centraal (bij het RCC) plaats kan blijven vinden. Voorjaar 1988 wordt hierover een besluit genomen. In de tweede helft van 1988 zullen verbeteringen die voortvloeien uit de proefproductie worden verwerkt. Tevens zullen nog noodzakelijke aanpassingen aan de nieuwe bij wet vastgestelde regels betreffende verplichtingen in 1988 worden gerealiseerd. De definitieve versie van de centrale financiële systemen zal in 1988 gereed zijn. Het invoeringstraject zal gepaard gaan met een uitgebreid opleidingsprogramma van het desbetreffende personeel. Mijlpalen in het ontwikkelingstraject worden bij WVC bewaakt met behulp van een netwerkplanning, die is opgezet door FEZ en de directie Organisatie en Informatie.

Accountantscontrole

De DAD heeft over 1985 een accountantsverklaring afgegeven. Een van de doelstellingen van het in januari 1987 uitgebrachte controleplan over 1987 tot en met 1990 is het stimuleren van een betere administratieve organisatie, hetgeen in positieve zin van invloed is op de accountantscontrole, uitmondend in een verklaring bij de jaarlijkse departementale rekening en financiële verantwoording. De administratieve organisatie is, zoals reeds aangegeven, niet overal volledig beschreven en/of geactualiseerd. Voor de controle van het gesubsidieerde veld als onderdeel van de algemene controle zal optimaal gebruik gemaakt worden van de daar reeds functionerende openbare accountants.

6. Financiële consequenties

Een beter begrotingsbeheer komt de beheersing van de begroting ten goede. Ik breng in herinnering dat via de verplichtingenbenadering eerder zicht op de kasontwikkelingen verkregen wordt. Dat komt de prioriteitenafweging ten goede. Voorts kan bij een beter begrotingsbeheer inclusief een adequate accountantscontrole de autorisatiefunctie van het parlement beter tot zijn recht komen. De regering kent dan ook een hoge prioriteit toe aan de verbeteringen van het comptabele bestel. Om de doeleinden in 1990 te bereiken zal zowel voor de gemeenschappelijke als voor de departementale activiteiten de nodige extra inspanning verricht moeten worden.

Daarbij kan er niet aan ontkomen worden om extra financiële middelen voor de verbeteringen van het comptabele bestel uit te trekken. Bij de derde wijziging van de CW '76 heb ik reeds gemeld dat met de invoering van de verplichtingen-kasadministraties enkele honderden miljoenen

guldens gemoeid zullen zijn. Daarna heb ik in mijn brief van 27 februari 1987 naar aanleiding van de accountantscontrole aangegeven dat ik overweeg de voor het comptabele bestel reeds beschikbaar gestelde aanvullende post van 100 mln. (4 × 25 mln. in de jaren 1987 t/m 1990) te verbreden en te verhogen. De regering heeft onlangs besloten de aanvullende post te verbreden tot het gehele comptabele bestel en te verhogen met ruim 140 mln. over alle jaren 1987 t/m 1990 te zamen genomen, zodat voor de gehele periode ruim 240 mln. via de aanvullende post beschikbaar is.

De verdeling van dit bedrag over de departementen is als volgt (in mln.):

	1987	1988	1989	1990	Totaal
Algemene Zaken	0,56	0,06	0,06	0,06	0,74
Buitenlandse Zaken	4,6	4,0	3,3	1,9	13,8
Justitie	4,6	—	—	—	4,6
Binnenlandse Zaken	2,7	1,3	1,7	0,6	6,3
Onderwijs en Wetenschappen	8,3	12,2	7,9	12,0	40,4
Financiën	4,0	6,0	5,5	6,0	21,5
Defensie	—	—	—	—	—
Volksgezondheid, Ruimtelijke					
Ordering en Milieubeheer	11,4	9,0	2,2	2,2	24,8
Verkeer en Waterstaat	4,8	6,7	5,6	1,5	18,6
Economische Zaken	—	3,0	—	—	3,0
Landbouw en Visserij	3,9	6,5	1,8	1,5	13,7
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	5,1	11,1	5,9	3,6	25,7
Welzijn, Volksgezondheid en					
Cultuur	7,8	15,5	4,1	0,6	28,0
CAFA-I	12,35	5,95	0,5	0,5	19,3
Interdepartementale voorzieningen	5,6	5,3	5,7	5,4	22,0
Totaal	75,71	86,61	44,26	35,86	242,44

De toedeling voor CAFA-I en de interdepartementale voorzieningen zijn niet naar de departementen verbijzonderd. De gelden voor interdepartementale voorzieningen zijn onder meer bestemd voor de aanpassing en uitbreiding van opleidingen.

Bij de verdeling van deze bedragen is rekening gehouden met de financiële situatie van de betrokken departementen en de nog te verrichten werkzaamheden voor het comptabele bestel.

Van voren genoemde bedragen is vorig jaar bij de Miljoenennota 1987 reeds toegedeeld (in mln.):

	1987	1988	1989	1990
Algemene Zaken	0,06	0,06	0,06	0,06
Justitie	4,6			
Onderwijs en Wetenschappen	4,1	3,8	3,4	8,7
CAFA-I	9,85	0,75	0,4	0,4
Totaal	18,61	4,61	3,86	9,16

Een verdere toedeling voor 1987 zal plaatsvinden bij de Vermoedelijke Uitkomsten in de Miljoenennota 1988. Daaropvolgende toedelingen zullen geschieden aan de hand van voortgangsrapportages van de departementen. Het ligt in de bedoeling dat in de eerste helft van 1988 dergelijke rapportages voor het eerst worden opgesteld.

Ik wijs erop dat naast deze aanvullende gelden de departementen ook in aanzienlijke mate zelf (extra) gelden zullen uittrekken ten behoeve van het comptabele bestel. Het zorgdragen voor een adequate administratieve organisatie en accountantscontrole is immers ook een onderdeel van het huidige takenpakket van de departementen. Bovendien worden de

veranderingen zoveel mogelijk ingepast in zich toch al voordoende ontwikkelingen van op dit terrein. Zonodig zal op de verschillende begrotingen ruimte bij de beleidsuitgaven vrij gemaakt worden om de verbeteringen te realiseren. De gedachte daarbij is dat de verbetering van het begrotingsbeheer de beheersing en wellicht ook de doelmatige aanwending van de beleidsuitgaven ten goede komt.

Overigens wijs ik erop dat het bereiken van de doelstelling niet alleen afhangt van de eerdergenoemde politieke en ambtelijke betrokkenheid en van de financiële middelen. Ook de ambtelijke deskundigheid op financieel-economisch, accountancy- en automatiseringsgebied zal aanwezig moeten zijn. De situatie is van dien aard dat er niet aan ontkomen kan worden dat in toenemende mate gebruik gemaakt wordt van externe bureaus op de genoemde vakgebieden. De externe deskundigen zullen echter op hun beurt weer aangewezen zijn op de interne deskundigen. Een bijkomend probleem is dat de zuigkracht van het bedrijfsleven op genoemde deskundigen groot is. Daardoor dreigt de continuïteit van de projecten gevaar te lopen. De regering beoogt die continuïteit onder meer te waarborgen door middel van additionele beloningsmaatregelen (zoals toelagen en bindingspremies). Deze zijn bestemd voor individuele knelpunten binnen schaarse groepen op de arbeidsmarkt, waaronder accountants, automatiseringsdeskundigen en financieel-economische deskundigen.

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding

Gemeenschappelijke activiteiten

1. Voorstel voor een betere begrotingspresentatie
Najaar 1987 zendt regering een voorstel naar de Tweede Kamer
2. Tweede wijziging van de Comptabiliteitswet 1976
Staatsblad 1986, 605
3. Besluit taak departementale accountantsdienst
Wordt na contrasignering door de Minister van Justitie in het Staatsblad gepubliceerd
4. Regeling Interdepartementaal Overlegorgaan Departementale Accountants Diensten («Regeling IODAD»)
Treedt tegelijk met Besluit taak DAD in werking
5. Derde wijziging van de Comptabiliteitswet 1976
Memorie van antwoord op het Voorlopig Verslag is in april 1987 aan de Tweede Kamer gezonden
6. Vierde wijziging van de Comptabiliteitswet 1976
Naar verwachting volgt behandeling in de ministerraad in 1987 na advisering door de Algemene Rekenkamer
7. Vijfde wijziging van de Comptabiliteitswet 1976
Zal naar verwachting in 1988 bij de Tweede Kamer worden ingediend
8. Wijziging Beschikking Administratie CAFEZ
Naar verwachting eind 1988 gereed
9. Wijziging van de rijksbegrotingsvoorschriften
Naar verwachting eind 1988 gereed
10. Wijziging van de Verrekenregeling
Is 1 april 1987 van kracht geworden
11. Handboek financiële informatie en administratie
Geleidelijke totstandkoming vanaf 1987
12. Rijksbegroting Informatiesysteem (RIS)
Geleidelijke totstandkoming vanaf 1985
13. Actualisatie maandelijkse informatiebehoefte van het Ministerie van Financiën voor de begrotingsuitvoering
Is medio 1987 gereed gekomen
14. Geautomatiseerde gegevensoverdracht tussen de vakministeries en het Ministerie van Financiën (in de vorm van tapes of diskettes)
In 1987 is hiermee een begin gemaakt
15. Inhaal achterstanden suppletore begrotingen
Stand van zaken is opgenomen in bijlage 2
16. Interdepartementale samenwerking op accountancygebied
Interdepartementaal overleg is gaande
17. Resultaten commissie-Peschar II
Naar verwachting najaar 1987 bekend
18. Opleidingen voor personeel op financieel-economische functies
Geleidelijke aanpassing en uitbreiding van de cursussen

Stand der verantwoording (Suppletore begrotingen) Samenvattend overzicht

Betreft: Overzicht van nog tot stand te brengen suppletore begrotingen over 1986 en voorafgaande jaren.

In verband met de planning, die er op is gericht om voor het eerst met betrekking tot het jaar 1987 de nieuwe verantwoordingsprocedure bij het Rijk door te voeren (zie Derde wijziging CW 1976; kamerstukken II, 1986-1987, 19 766) dienen onderstaande suppletore begrotingen uiterlijk eind 1987 door de Staten-Generaal te zijn vastgesteld.

Stand per 30 juni 1987

Jaar	Aantal nog tot stand te brengen suppletore begrotingswetten	waarvan				
		nog in de Financien	in interdepartementaal traject (Dep/Fin)	voor advies bij de Raad van State	in behandeling bij de Tweede Kamer	in behandeling bij de Eerste Kamer
1981	1	—	—	—	1	—
1982	1	—	—	—	1	—
1983	2	—	—	—	2	—
1984	10	—	—	1	5	4
1985	20	2	4	2	8	4
1986	36	14	10	5	7	—
Totaal 30/6/87	70	16	14	8	24	8

De voortgang bij de totstandkoming van de «achterstallige» suppletore begrotingen blijkt mede uit onderstaand overzicht

Totaal 18/ 6/87	79	18	19	7	20	15
Totaal 7/ 5/87	85	26	19	5	27	8
Totaal 6/ 4/87	98	30	21	2	28	17
Totaal 18/ 2/87	115	43	14	4	44	10
Totaal 28/ 1/87	118	47	17	2	49	3
Totaal 17/12/86	115	45	16	7	44	3